

พฤติกรรมการณ์นำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกราช*
BEHAVIOR FOR APPLICATION OF TRI - SIKHA IN LIVING
OF STUDENT IN MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
SRITHAM - MASOKARAJ CAMPUS

บุญสง ทองเอียง

Boonsong Thongiang

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campas, Thailand

E-mail: bstong9@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการณ์นำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกราช เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์นำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ที่ เพศ อายุ สาขาวิชา และระดับการศึกษาที่ต่างกัน เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกราช เป็นวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) วิธีดำเนินการวิจัย ประชากร ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกราช จำนวน 575 รูป/คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบจากตารางสำเร็จรูป Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง 226 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้หาคุณภาพ เครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence : IOC) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) คำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ทดสอบความแตกต่างรายคู่ ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการณ์นำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก 2) ผล การเปรียบเทียบการนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพศต่างกันไม่แตกต่างกัน อายุต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05 ขณะที่ศึกษาต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ระดับการศึกษาต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้อเสนอแนะ คือสามารถปฏิบัติได้บางข้อได้อย่างสม่ำเสมอ ด้านสมาธิ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้เมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับโลกธรรม ส่วนด้านปัญญา เพราะยังติดอยู่ในโลกสมมติไม่เข้าใจถึงกระบวนการเกิดทุกข์และไม่สามารถแก้ปัญหาโดยการใช้ปัญญาได้อย่างสมบูรณ์

* Received 7 May 2020; Revised 22 June 2020; Accepted 23 June 2020

คำสำคัญ: พฤติกรรม, หลักไตรสิกขา, การดำเนินชีวิตของนักศึกษา

Abstract

This research article aim to study the behavior of applying the threefold principles in the life of students at Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus. To compare the behavior of applying the threefold principles in the daily life of students with different sex, age, disciplines and educational levels. To study about the way of living suggestions of students of Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus which is be the quantitative Research, Methods of conducting population research are students of Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus, 575 images / person. The sample groups were compared by using Krejcie and Morgan table to obtained a sample of 226 images / person. The tools that used in this research, the statistic that used to find the tools quality are Index of item-Objective Congruence : IOC and Reliability of questionnaire by means of Cronbach's Alpha Coefficient, Calculate frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test for pairing differences. The research found that 1) The behavior of using the threefold principles in life is at a high level. 2) The comparison results of applying threefold principles in life. For gender is not different. But Age is difference with significant at .05 level. The faculty with different studies differ significantly at the level of .001, Different educational levels were statistically significant at the .001 level. Suggestions for precepts can be observed on certain occasions consistently. For the concentration, Cannot control self emotional when face to the problem. As for intelligence, it is stuck in a world that does not understand the process of suffering and cannot solve problems.

Keywords: Behavior, The Threefold Principles, The Way of Living of Student

บทนำ

ปัญหาในการดำเนินชีวิตต่างประสบปัญหาที่ไม่เหมือนกันโดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีหลักในการดำเนินชีวิตทำให้เสียเวลา ผิดพลาดไม่มีความเจริญก้าวหน้าและบางครั้งอาจพลาดพลั้งไปในทางที่เสียหาย จนกระทั่งกลายเป็นผู้มีชีวิตที่เสื่อม การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตถือได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในภาวะที่สังคมประสบปัญหา โดยหลักธรรมที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาที่มีชื่อว่า ไตรสิกขา เป็นหลักธรรมที่มีเนื้อหาครอบคลุมแนวทางแห่งการปฏิบัติตน

ของผู้ปฏิบัติครบทั้ง 3 ด้าน คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสามารถควบคุมพฤติกรรมได้ทั้งทางร่างกาย และจิตใจเพราะว่า ไตรสิกขา คือ การฝึกปรือความประพฤติ ฝึกปรือจิต ฝึกปรือปัญญา ชนิดที่ทำให้แก้ปัญหามนุษย์ได้ เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ นำไปสู่ความสุข ความเป็นอิสระแท้จริง เมื่อความหมายแสดงความมุ่งหมายได้ชัดเจนแล้ว ก็จะทำให้มองเห็นสาระของไตรสิกขาแต่ละข้อ สาระของอิศील คือการดำรงตนอยู่ด้วยดี มีชีวิตที่เกื้อกูล ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ตนมีส่วนช่วยสร้างสรรค์รักษาให้อื้ออำนวยแก่การมีชีวิตที่ดีงามร่วมกัน เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการพัฒนาคุณภาพจิต การเจริญปัญญา สาระของอิจิต คือ การพัฒนาคุณภาพจิต สาระของอิปัญญา คือ การมองดูรู้จักและเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง หรือรู้เท่าทันธรรมดาของสังขารธรรมทั้งหลาย ที่ทำให้เป็นอยู่และทำการต่าง ๆ ด้วยปัญญา เป็นอิสระเสรี สดชื่นเบิกบาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552) กล่าวถึงสาระของไตรสิกขา แสดงตัวออกมาไม่เฉพาะที่การปฏิบัติของบุคคลเท่านั้น แต่เป็นภารกิจที่มนุษย์จะต้องจัดทำในระดับชุมชนและสังคมด้วย สถานศึกษาเป็นเสมือนบ้านหลอมที่จะผลิตทรัพยากรบุคคลอันสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทางด้านพุทธิปัญญาจะต้องกระทำควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการเติมเต็มศักยภาพผู้เรียนในด้านทักษะปฏิบัติที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับระบบการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับชุมชน เข้าถึงหลักแห่งการเรียนรู้ ดังนี้ 1) มนุษย์อยู่ในฐานะที่เป็นเอกัตบุคคลและฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามหลักกัลยาณมิตร 2) มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ สามารถได้รับการอบรมสั่งสอน ฝึกฝน บ่มเพาะนิสัย 3) มนุษย์มีภาวะทางสติปัญญาแต่กำเนิด ถึงแม้ว่ามนุษย์จะมีความแตกต่างกันบ้าง 4) การเรียนรู้ของมนุษย์มีลักษณะเป็นองค์รวมของรูปกับนาม การเรียนรู้เป็นไปตามพัฒนาการของชีวิต 5) การเรียนรู้ของมนุษย์มีแกนหลัก 3 แกน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นหลักแนวปฏิบัติที่บูรณาการตามหลักการเรียนรู้ของไตรสิกขา 6) การพัฒนาปัญญาต้องพัฒนาโดยการแสวงหาความรู้ (สุตมยปัญญา) การฝึกฝนค้นคิด (จินตมยปัญญา) การฝึกฝนตนเอง (ภาวนามยปัญญา) กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนถึงพร้อมด้วยความรู้ ปัญญา ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม ลำดับขั้นขั้นตอนของการส่งผลต่อกันในการฝึกอบรมหรือปฏิบัติตามไตรสิกขา ใจสงบสบายก็พอจะใช้ความคิดพิจารณาทำความเข้าใจอะไร ๆ ได้ (พระมหาทองล้อม สุขเมโธ (อินทสร้อย), 2558) พระพุทธศาสนามีวิธีการ แนวทาง รูปแบบ ที่หลากหลายถึงขั้นที่จัดว่าเป็นเลิศในการปลูกฝัง พัฒนาตนไปสู่การมีคุณธรรม จริยธรรม เกิดขึ้นในใจคือการใช้หลักพุทธธรรมหากจะย่อลงไปแล้ว ก็สามารถย่อและประชุมลงได้ในหลักไตรสิกขา 3 ข้อที่นับว่าเป็นหลักแห่งการศึกษาและการฝึกฝนตนเอง ของบุคคลที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเป็นขั้นตอนและระบบระเบียบที่สุด หลักไตรสิกขา ถือว่าเป็นกระบวนการในการฝึกอบรมฝึกหัดเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน คือ พัฒนาด้านพฤติกรรมทางกาย เรียกว่า ศีล พัฒนาด้านจิตเรียกว่าสมาธิ และพัฒนาด้านกระบวนการคิด เรียกว่าปัญญา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสยกย่องสรรเสริญ ผู้ใฝ่รักใคร่ต่อการศึกษาหลักไตรสิกขา กล่าว

ยกย่องผู้รักการปฏิบัติไตรสิกขายอมเป็นทางให้เกิดประโยชน์และเป็นความสุขแก่ตนเองและหมู่ชนทั้งหลาย (เดชชาติ ตรีทรัพย์ และคณะ, 2559) การดำเนินชีวิตโดยปัจจุบันมักมีปัญหา ด้านศีลสิกขา (ศีล) ได้แก่ ขาดหลักแห่งการประพฤติในสิ่งที่เป็ประโยชน์เกื้อกูลตนเอง บุคคลรอบข้าง และการร่วมกันอย่างปกติสุขของสังคม ไม่ค่อยมีสัจจะและเห็นแก่ตัว การคิดว่า การรักษาศีล 5 เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ประพฤติผิดศีล 5 โดยไม่รู้ตัว เมื่อนักศึกษาเกิดปัญหาดังกล่าว สิ่งที่สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ก็คือการนำหลักธรรมมาแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้มีความรับผิดชอบให้รู้จักกฎระเบียบของสังคมและมีมารยาททางสังคม หลักธรรมที่นำมาใช้แก้ปัญหาที่เน้นถึงเรื่อง ความสะอาด สงบ สว่าง ที่ประกอบด้วยศีลคือความสะอาด สมาธิ คือความสงบ ปัญญาคือ ความสว่าง เป็นสิ่งขัดเกลาจิตใจ ซึ่งเรียกว่า “ไตรสิกขา” หมายถึง การศึกษา 3 ประการหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็น กุศโลบายในการพัฒนาตนเองที่ถูกต้องของมนุษย์ทุกคนเป็นรากฐานในการพัฒนาทั้งหลายอันจะนำสังคมไปสู่อารยธรรมอันถูกต้อง (ขวัญษา เอกจิตร และอุทัย สติมัน, 2559) หลักไตรสิกขาคือหลักการพัฒนาชีวิตให้ประสบผลสำเร็จและเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ มีหลัก สำคัญ 3 ประการ คือ 1. อธิศีลสิกขา คือ ศึกษาเรื่องศีลอมรมปฏิบัติให้ถูกต้องตั้งม ให้ถูกต้องตามหลักจลศีล มัชฌิมศีล และมหาศีล ตลอดถึงปฏิบัติอยู่ในหลักอินทรีย์สังวร สติสัมปชัญญะ และสันโดษหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือดูให้เกิดมีสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะเจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมด้านความประพฤติวินัยและความสัมพันธ์ทางสังคมถึงมาตรฐานของอารยชน เป็นพื้นฐานแก่การสร้างเสริมคุณภาพจิตได้ดี 2. อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิตอบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ ได้แก่ การบำเพ็ญสมถกรรมฐานของผู้บริบูรณ์ด้วยอริยศีลชั้นจันได้บรรลุฌาน 4 การศึกษาหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือให้เกิดมี สัมมาวายามะ และสัมมาสติ สัมมาสมาธิ เจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางคุณธรรม มีคุณภาพจิตสมรรถภาพจิตและสุขภาพจิตพัฒนาถึงมาตรฐานของอารยชน เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาปัญญาได้ดี 3. อธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง ได้แก่การบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานของผู้ได้ฌานแล้วจนได้บรรลุฌาน 8 คือเป็นพระอรหันต์ การศึกษาหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือให้เกิดมี สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ เจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางปัญญาถึงมาตรฐานของอารยชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นต่าง ๆ เป็นอิสระเสรีด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

ดังนั้นด้วยปัญหาต่าง ๆ เช่น การไม่ปฏิบัติตนตามศีล กระประพฤติผิดศีล การขาดสัจจะและเห็นแก่ตัว ในการใช้ชีวิตประจำวัน ขาดการเกื้อกูลตนเอง บุคคลรอบข้างและขาดการร่วมกันอยู่อย่างปกติสุขของนักศึกษา อันเป็นปัญหาในการดำเนินชีวิตระหว่างที่ศึกษาและสามารถติดตัวไปใช้ในการดำเนินชีวิตหลังจบการศึกษาไปแล้ว เมื่อนำไปใช้ในการชีวิตประจำวันแล้วจะส่งผลที่น่าพึงประสงค์แก่สังคมรอบข้างเป็นอย่างมาก จึงเป็นที่มาของปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการ

ทราบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างไรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ที่มี เพศ อายุ สาขาวิชา และระดับการศึกษาที่ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช จำนวน 578 รูป/คนเปรียบเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .05 ได้ ได้กลุ่มตัวอย่าง 226 รูป/คน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2547)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเกี่ยวกับการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เป็นสถานภาพโดยทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิต

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิต

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมตามแนวทาง การสร้างเครื่องมือ นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับประชากรที่มีสถานภาพเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .8585 นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) คำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test และ F - test

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 68.14 เพศหญิงเป็นร้อยละ 31.92 นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป ร้อยละ 51.31 รองลงมาคืออายุ 25 - 30 ปี ร้อยละ 24.80 อายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 23.92 ตามลำดับ นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ ร้อยละ 69.03 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ร้อยละ 31.05 นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 69.57 กำลังศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 30.52

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตระดับพฤติกรรมกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านศีล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านสมาธิ ด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า 1) ด้านศีล โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า เคารพต่อสิทธิในทรัพย์สินของคนอื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีความสำรวมระวังในการประพฤติผิดในกาม มีความสำรวมในการดื่มสุรา-เมรัย และพูดจาสุภาพอ่อนหวานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ 2) ด้านสมาธิ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีความเพียรพยายามที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมาย มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน และเป็นผู้รู้เท่าทันต่อความเป็นไปของโลกธรรม จนสามารถควบคุมตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 3) ด้านปัญญา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า เข้ากระบวนการของการเกิดของทุกข์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตัวท่านและบุคคลรอบข้างได้อย่างชัดเจน มีความรู้และเข้าใจถึงกระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไม่ติดขัดและนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืนได้ และมีความรู้ความเข้าใจตลอดถึงมองเห็นสิ่งต่าง ๆ เป็นไปรอบตัวว่ามีเหตุผล และผลภายในตัวเองของสิ่งนั้น ๆ ทั้งสิ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับพฤติกรรมกรรมการนำหลักไตรสิกขา มาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศโขกราช โดยรวม

ไตรสิกขา	ระดับการนำไปใช้		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านศีล	4.32	1.14	มาก
2. ด้านสมาธิ	4.15	0.59	มาก
3. ด้านปัญญา	3.97	0.58	มาก
รวม	4.15	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านศีล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านสมาธิ และด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ คณะที่ศึกษา ระดับการศึกษาต่างกัน ดังนี้ 1) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิต ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่าเพศชาย 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่ม อายุ 25 - 30 ปี นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำรงชีวิตมากกว่ากลุ่มอายุ 31 ปีขึ้นไปและกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี ตามลำดับ 3) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ที่มีคณะที่ศึกษาต่างกัน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่านักศึกษาคณะสังคมศาสตร์

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนักศึกษาระดับปริญญาโทนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา พฤติกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา 1) ด้านศีล ไม่สามารถที่จะปฏิบัติในศีลบางข้อได้อย่างสม่ำเสมอ เช่น การฆ่าสัตว์เพราะบางครั้งต้องฆ่าสัตว์เพื่อนำไปประกอบเป็นอาหาร 2) ด้านสมาธิ ได้แก่ เมื่อโลกธรรมมาถึงตัวไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้มักปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดเพราะประมาทและมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นเพราะสังคมเปลี่ยนไป 3) ด้านปัญญา ได้แก่ ยังติดอยู่ในโลกสมมติที่โลกสมมติขึ้นตลอดถึงไม่เข้าใจถึงกระบวนการเกิดทุกข์และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างแจ่มแจ้ง

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการณ์นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา 1) ด้านศีล ปลูกฝังในเรื่องของการรักษสัตว์หรือเลือกซื้อเนื้อสัตว์มาประกอบอาหาร 2) ด้านสมาธิ ควรจัดกิจกรรมอบรมกรรมฐานประจำปีให้นักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติมากขึ้นกว่าเดิม 3) ด้านปัญญา ควรเน้นการเรียนการสอนในเรื่องทักษะการใช้ชีวิตโดยจัดหาวิทยากรมาบรรยายธรรมเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในธรรมอย่างลึกซึ้ง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิเคราะห์ พฤติกรรมการณ์นำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า นักศึกษาที่เข้ามาศึกษา มีการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ทุกคณะทั้งปริญญาตรี ปริญญาโท นอกเหนือไปจากนี้ยังมีการฝึกปฏิบัติธรรมทั้งในห้องเรียนและภาคปฏิบัติด้วยจึงทำให้ภาพรวมของการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอดิเทพ อธิวณโณ ได้เสนอรายงานวิทยานิพนธ์เรื่องการนำหลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า โยรวมทั้ง 3 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านศีลส่วนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมาธิมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพบิดามารดา และรายได้บิดามารดา โดยรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบในการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกข้อมูลทั่วไปพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มี เพศ ระดับชั้น อาชีพบิดามารดา และรายได้บิดามารดาต่างกัน มีการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ครูและผู้ปกครองควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคี ประองตอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นไทย ซื่อสัตย์สุจริต สนับสนุนให้นักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติชอบ ทั้งกาย วาจา และใจ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถืออย่างเคร่งครัด ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย จะได้เป็นผู้ปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน ควรสนับสนุนที่เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ ให้นักเรียนที่มีความตั้งใจ และมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง รู้จักประมาณตน มีเหตุผลรอบคอบ ระมัดระวัง มีภูมิคุ้มกันชีวิตที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม อย่างมีความสุข (พระอดิเทพ อธิวณโณ, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริชัย บุญเผือก ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน

จังหวัดพัทลุง” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายประเด็นของแต่ละด้านตามสถานภาพของตอบแบบสอบถามสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามเพศ พบว่าโดยรวมทั้ง 2 กลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายด้าน เพศชาย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านศีล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านสมาธิ ส่วนเพศหญิงด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านปัญญา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านศีล และด้านสมาธิ พฤติกรรมการนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตในภาพรวมแตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (สิริชัย บุญเผือก, 2550) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชาติชาย บุญบาล ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีล ที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ” ที่ว่า การที่จะนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตซึ่งถือว่าเป็นฝึกฝนอบรมตนเองทั้งทางด้านพฤติกรรมที่แสดงออกมาและทางจิตใจนั้นสามารถที่จะสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้ 1) ผู้ที่ศึกษาตามกระบวนการศึกษาของหลักไตรสิกขา ต้องปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนด้วยตนเอง ศีล สมาธิ ปัญญา 2) เนื่องจาก ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการฝึกหัดอบรมที่ต้องสามารถละสิ่งที่ควรละ และเจริญสิ่งที่ควรเจริญ ดังนั้น ผู้ที่ศึกษาตามแนวทางของไตรสิกขานี้ จึงต้องได้รับการแนะนำสั่งสอนจากผู้เป็นกัลยาณมิตรก่อน จนสามารถวินิจฉัย แยกแยะสิ่งดีละเว้นสิ่งชั่ว เพิ่มพูนสิ่งที่ชอบธรรม และมีจิตใจผ่องใสบริสุทธิ์ได้ (พระชาติชาย บุญบาล, 2549) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริชัย บุญเผือก ที่ว่า ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ พบว่า โดยรวมทั้ง 2 กลุ่ม อายุอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี ด้านศีล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านสมาธิมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนกลุ่มอายุ 26 ปีขึ้นไป ด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านสมาธิ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลการวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า โดยรวมทั้ง 2 กลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม ในด้านศีล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า พฤติกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีคณะที่ศึกษาต่างกัน มีการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่าคณะสังคมศาสตร์ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศีล

ด้านสมาธิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ส่วนด้านปัญญา แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคณะศึกษาศาสตร์นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่านักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ ผลการวิจัย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิต ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์เห็นความสำคัญของการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิต มากกว่านักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ต้องอบรมเพื่อไปสั่งสอนคนอื่นจึงต้องนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิต (สิริชัย บุญเผือก, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุเมธ สุเมโธ (นภตลจินดา) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาของนักธุรกิจในสมัยพุทธกาลกับปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณี “ดร.บุญยง ว่องวานิช” ผลจากการศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับไตรสิกขาพบว่า 1) เปรียบเทียบด้านหลักการบริหารสรุปได้ว่า ทั้งสองยุคได้นำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร เช่น การบริหารตน ได้นำหลักของการให้ทาน เพื่อเป็นการสะละความตระหนี่ของตนเอง ต่อด้วยการรักษาศีลให้บริสุทธิ์ และประพฤติปฏิบัติตนด้วยการพัฒนาจิตให้สูงขึ้นจนเกิดปัญญา 2) เปรียบเทียบด้านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนา กล่าวโดยสรุป คือ ทั้งสองยุคมีกิจกรรมที่สอดคล้องกันไม่ว่าจะให้ความอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา การถวายการบำรุงพระสงฆ์ การถวายเครื่องอุปโภคและยารักษาโรค รวมถึงการสร้างเสนาสนะเพื่อเป็นอยู่อาศัยของพระ และการสานความสัมพันธ์ในคณะสงฆ์ให้มีความสามัคคี แต่ก็แตกต่างตามสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาที่เหมาะสม 3) เปรียบเทียบด้านบทบาทในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ซึ่งทั้งสองยุคมีความสอดคล้องกันในเรื่องบทบาทที่จะทำให้อาสาสมัครดำรงอยู่ได้ ด้วยการสร้างศาสนทายาทเพื่อไว้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา บทบาทการเผยแผ่ตามกลวิธีความถนัด เช่น การเข้าถึงพระรัตนตรัยด้วยการพิจารณาด้วยปัญญา รวมถึงบทบาทด้านนักสังคมสงเคราะห์ที่ช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ เช่น การอนุเคราะห์ญาติ การสงเคราะห์มิตรสหาย การสงเคราะห์บริวารและการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ด้วยบทบาทเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา 4) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่าพฤติกรรม การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี กับปริญญาโท มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา โดยนักศึกษาระดับปริญญาโท นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พฤติกรรมการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันย่อมมีความแตกต่างกันทางด้านของการวิเคราะห์ หาเหตุผลตลอดถึงการนำหลักธรรมเรื่องไตรสิกขามาใช้ในด้านของความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานเนื่องจากส่วนใหญ่ นักศึกษาระดับปริญญาโท จะเป็นหัวหน้าส่วนงานเกือบทั้งสิ้นจึงเป็นผลให้มีการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสมเพื่อความก้าวหน้าในชีวิตและความคาดหวังจากสังคมอีกทั้งขณะที่เรียนได้รับการอบรมทั้งทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติใน

สถานศึกษามากกว่าปริญญาตรี (พระสุเมธ สุเมโธ. (นภดลจินดา), 2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานสุขวรรณ วรษ์สุภาพงษ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนเทศบาล 1 จังหวัดนครนายก ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนได้นำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากดังนี้ 1.1 ด้านการบริโภคอาหารและด้านการออกกำลังกายได้นำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวัน เรียงลำดับด้วย ปัญญา สมาธิ ศีล 1.2 ด้านการศึกษาและด้านการพักผ่อน เรียงลำดับด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา 1.3 ด้านจิตอาสาเรียงลำดับด้วย ปัญญา ศีล และสมาธิ 2) การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพผู้ปกครองและฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครอง (ฐานสุขวรรณ วรษ์สุภาพงษ์, 2555)

จากผลการวิจัยดังกล่าว โรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนควรร่วมมือกันจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องกับนักเรียนทั้งโรงเรียน เพื่อให้คุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับจากการฝึกอบรมนั้นมีความคงทน เป็นจริยนิสัยที่ยั่งยืนและเป็นวิถีชีวิต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ พหุติกรรมกรนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับพหุติกรรม ที่มี เพศต่างกันพหุติกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาขาวิชาที่ศึกษาและระดับการศึกษาต่างกัน นักศึกษามีพหุติกรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001. สำหรับข้อเสนอแนะและวิธีการแก้ปัญหา พหุติกรรมกรนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ด้านศีลสามารถปฏิบัติได้ในศีลบางข้อได้อย่างสม่ำเสมอ ด้านสมาธิ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้เมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับโลกธรรม ด้านปัญญาเพราะยังติดอยู่ในโลกสมมติไม่เข้าใจถึงกระบวนการเกิดทุกข์และสามารถแก้ปัญหาได้

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญษา เอกจิตร และอุทัย สติมัน. (2559). หลักไตรสิกขากับการพัฒนาตน. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 3(2), 170 - 179.
- ฐานสุขวรรณ วรษ์สุภาพงษ์. (2555). การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนเทศบาล 1 จังหวัดนครนายก. ใน วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- เดชชาติ ตริทรัพย์ และคณะ. (2559). กานนำหลักไตรสิกขามาใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนเทศบาล ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 3(2), 14 - 26.
- พระชาติชาย บุญบาล. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเบญจศีลที่สอนตามวิธีสอนแบบไตรสิกขา กับแบบโยนิโสมนสิการ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺ โต). (2552). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาทองล้อม สุเมโธ (อินทะสร้อย). (2558). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุเมธ สุเมโธ. (นภดลจินดา). (2553). การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาของนักธุรกิจ ในสมัยพุทธกาลกับปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณี ดร.บุญยง ว่องวานิช. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอดิเทพ อธิวัฒน์. (2560). การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2547). การวิจัย. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สิริชัย บุญเผือก. (2550). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารบ้านเมืองที่ดี : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. ใน สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.